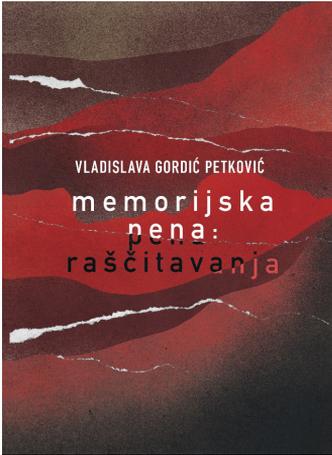

Милена Каличанин

СПОЈ НЕСПОЈИВОГ ИЛИ САВРШЕН СКЛАД

(Владислава Гордић Петковић: *Меморијска пена: рашчитавања*, Културни центар Новог Сада, Нови Сад, 2025)

На први поглед књига *Меморијска пена: рашчитавања* спаја неспојиве сфере људских активности и деловања – сферу потрошачких технологија са сфером читања и критичке мисли. Појам меморијске пене углавном се повезује са иновативном материјалном технологијом која је постала популарна због своје способности прилагођавања облику тела и пружања подршке и удобности. Реакције меморијске пене на топлоту и притисак – омекшавање материјала, прилагођавање облику тела, смањивање притиска на тачкама контакта, повратак у првобитни облик након отклањања притиска – заиста и јесу својства која налазимо значајним у одабиру разноврсних комерцијалних производа који имају за циљ да омогуће бољи квалитет живота. Међутим, како сама ауторка Вла-

дислава Гордић Петковић проницљиво истиче у предговору овог издања, „прилагођавање, подршка, прерасподела тежине и притиска чине (ми) се важним координатама рашчитавања књижевног дела” (5). Дакле, битну спону између наизглед непомирљивих аспеката животног искуства представља тежња ауторке да, користећи елементарна својства овог трговачког материјала, покаже како сличан ризик постоји и у процесу прилагођавања темама, идејама, језику и поетикама у књижевном делу, тј. да сам процес тумачења и интерпретације књижевности неизоставно пружа удобност, подршку и функционалност у свакодневном животу уколико му се приступи озбиљно и марљиво. Управо такав приступ књижевности налазимо у овој књизи.

Оно што читаоца одмах привуче овом делу јесте његова јасна структурална подела: четири богато разноврсне тематске целине чине фокус публикације. Први сегмент под насловом „Из страних књижевности” заправо је компилација критичких есеја посвећена делима великих књижевних умова попут Ернеста Хемингвеја, Саре Вотерс, Алексеја Славовског, Марка Сосича, Олге Токарчук и Сали Руни. Иако из различитих географско-временских одредница, као и тематско-стилских поджанрова, заједнички именитељ делима наведених аутора и ауторки представља разоткривање суштине живота у (пост)модерном друштву, као и мноштва ситница које тај доживљај чине упечатљивим, реалистичним, огољеним. Тако се на пример у приказу Хемингвејеве борбе с морем (уз константно алудирање на теме мачизма,

рата, смрти, спорта итд.) истиче једноставност и непосредност његовог књижевног израза који има за циљ да опише срж емотивног бивствовања и смисла постојања савременог човека. Ови егзистенцијални увиди се потом фино надовезују на концепт ироничне и носталгичне урбаности у савременом англофоном роману при чему се град узима као одредница која поседује „неслућене потенцијале говора о родном и класном, о идеалистичком и дијаболичном... [то] је једини могући простор у ком се могу одиграти и селидба тела и сеоба душе” (21). Оваплоћење урбаних селидби тела и сеоба душе се у књизи даље види на примеру Сосичевог књижевног дела, богато прожетог културним, историјским и језичким обележјима словеначке заједнице у тршћанском залеђу, као и на примеру руског града „укрштених људских судбина који има свог лудака, али и свог чудотворца, своје вернике и своја сумњала” (27) у прози Слаповског. Коначно, у последњим есејима првог сегмента књиге Владислава Гордић Петковић посвећује велику пажњу стваралаштву Олге Токарчук и Сали Руни које сматра гласноговорницама генерације која мења однос према животу и за коју је индивидуално испуњење, лични план, изнад сваке друге амбиције.

Други сегмент књиге ауторка посвећује изучавању аутора и ауторки који креативно обележавају и даље уметнички устројавају књижевност Новог Сада. Поглавље под називом „Нови Сад и остали” заправо је критички омаж и академска похвала Новом Саду који је изнедрио толико разноврсних и значајних литерарних гласова. Тако се у првом есеју овог сегмента говори о романима Александра Тишме, Ласла Вегела, Слободана Тишме, Борђа Писарева, Фрање Петриновића и Ласла Блашковића. Кроз неизоставно представљање историје и топографије Новог Сада, ауторка истиче да се ови писци баве истим темама на различите начине: „судбинама и идентитетима у вртлогу политичких промена; неизвесностима људске егзистенције и произвољностима историје; напором језика да артикулише зло и апсурд; суочењем са насиљем и цикличним обнављањем патње” (49). Посебну пажњу у овом есеју заузима и књижевно дело рано преминуле Јудите Шалго, на које се у следећем есеју надовезује још један женски литерарни глас Новог Сада – глас Марије Караклајић и њено драмско стваралаштво. Као последњи, али никако мање вредан, уметнички приказ у овом делу књиге издваја се опис романа *Избегеле душе* младог аутора Младена Јаковљевића који свакако представља једно од важних, садашњих и будућих, књижевних новосадских упоришта.

Трећи сегмент књиге под називом „Четири песникиње” Владислава Гордић Петковић посвећује прози Тање Ступар Трифуновић, Нине Живанчевић, Мирјане Стефановић и Тање Крагујевић. Заправо је важност женског искуства и различити начини на које га ове четири песникиње описују главно везивно ткиво овог поглавља. И док у поезији Тање Ступар Трифуновић наилазимо на вечити, снажни и смирени оптимизам као одговор неверству и незнању, поезија остале три песникиње је емотивно другачија: женско искуство се код њих слика кроз неизоставни инат и пркос, непростајање на устаљене друштвене обрасце као и на сваку врсту компромиса. Владислава Гордић Петковић истиче да је заједничка тема свих ових песникиња јако изражено присуство социјалне свести, јер се кроз њихову поезију осветљава суморна свакодневница обесправљених и маргинализованих.

И коначно, последњи део књиге састоји се од петнаестак критичких приказа најновијих издања из ширег балканског окружења. Ту су се нашли Саша Савановић, Мелинда Нађ Абоњи, Каталин Ладик, Дејан Вукичевић, Милица Вучковић, Саша Ђирић, Маријана Чанак, Слађана Нина Перковић, Владимир Копицл, Звонко Газивода, Моника Херцег, Стево Грабовац, Драган Великић и др. Сама ауторка тврди да није лако наћи заједничку нит која повезује ове разноврсне ауторе и ауторке, али им је дефинитивно идентична потреба да реагују на различите форме несавршенства нашег света. Свако од њих ће на ове несавршености реаговати на свој, индивидуални начин – кроз сатиру, хумор, бурлеску, хорор и сл., а опет ће их та идеја о бољитку, усавршавању несавршеног света спајати кроз добру књижевност коју пишу.

Напоследку, може се рећи да је мисија ауторке Владиславе Гордић Петковић да, алудирајући на својства меморијске пене, укаже на разнолике тематске, идејне, језичке и поетичке приступе промишљања књижевности – у потпуности успела. Попут меморијске пене, и тумачење књижевног дела свакако нуди дозу удобности, подршке и функционалности. Јесте ризично, али није неизводиво. Књига *Меморијска пена: рашчишћавања* то свакако показује.